

Botan 255?

FACVLTATIS MEDICAE VITEBERGENSIS

H. T.

D E C A N V S

D. GEORGIVS RVDOLPHVS
BOEHMER

CONSIL. AVLICVS, THERAPIAE PROF. PVBL. ORD.

ACAD. SENIOR, PHYS. PROVINC. SOC. OECON.

LIPS. SODAL.

DISSERTATIONEM IN AVGVRALEM

DIE XXIV. IANVARII A. R. S. MDCCCIII

A CLARISSIMO CANDIDATO

IOANNE LVDOVICO IMMANVELI WOLFIO

I N S T I T V E N D A M

COMMENDAT

E T

PLANTAS FABVLOSAS, MAGICA ALIAQVE VIRTUTE

SUPERSTITIOSAS

R E C E N S E T.

S P E C I M E N VII.

8 V 1 A 9 3 D

Inter superstitiones merito referri debet *Anastatica*, quae *Rosa de Iericho* dici solet, atque hoc singulare habet, quod versus hiemem numerosi illius ramuli, rigescentes alias, cancellatim et quasi reticulatum in globum abeant, et dum excrescunt, cinerei euadant. Hanc aridam, ex Palaestinae Hierichontis hortis in Europam delatam, si ea nocte, quae praecedit diem, quo celebramus Festum Nativitatis Christi, in aqua mergatur, sponte sua aperiri ramulosque exporrigeret, immo, ut nonnulli dicunt, florere, nec ante Festum Paschale iterum claudi, eandem quoque post decursum plurimorum annorum Parturientibus aliisque adstantibus verum partus tempus indicare, dum demissa in aquam eo ipso momento, quo foetus emergere satagit, fatiscit et se manifeste explicat et hinc dum aperitur, statim parere mulierem sine periculo afferunt. Verum iam *BELLONIVS* notauit, illam exsiccatam quolibet tempore ramos explicare et formam globosam amittere, si radix, vel tota arida planta in aqua mergatur; bibula enim valde est planta et humore de nouo attracto facile expanduntur rami. Comparationem inter *Anastaticam* et *Muscos* instituit *GLEDITSCHIVS*, quippe et horum plurimi, bene conseruati, aridi et quasi mortui reuiuiscunt et si per aliquot horas aqua detinentur; hinc plures plantas *Anastaticas*, siue resurgentes nominari posse, recte monuit et de hac *Rosa* scripsit: *Diese dehnet sich in 7. 10 bis 12 Stunden im kalten Wasser völlig auf und so oft man will, wenn sie auch schon weit über 100 Jahre in den Naturaliensammlungen aufbehalten worden. Dieses Ausdehnen geht um desto geschwinder, je öfter man sie hinter einander im Wasser wieder hat aufquellen lassen, so dass es kaum 2 Stunden erfordert.* Vid. *Neues Hamburg. Magazin* Part. 74. p. 105. Alias de plantis exsiccatis, quae de nouo vegetarunt, historias narrant Autores. Sic ex oleae durissimo ligno cardines in foribus immotos plantae modo.

modo germinasse, retulit PLINIVS et de *oleae* satiuæ stipite per decennium et ultra a trunko separato idem notauit LICETVS libro de his, qui diu viuunt sine alimento L. 5. c. 7. et de *Olea* cecinit VIRGILIVS Georg. L. 2.

Quin et caudicibus sectis, mirabile dictu,
Truditur e sicco radix oleagina ligno.

Daemonibus fugiendis inseruire illas praecipue plantas, quae in nigrum colorem vergunt, declarare voluit PORTA Phylogen. L. 3. c. 13. p. 113. Possunt vero aliae quoque huc referri, e. gr. *Anagallis*, Auctore PLINIO. Conf. HARDVINVS, magica erat herba, a Germanis forte ideo *Gauchheil* dicta, quia in limine vestibuli suspensa maleficiorum introitum pellere credita.

Baccharim, herbam bene olentem, VIRGILII freti testimonia, contra fascinum pellere aiunt singulari vi, cum in Bucolicis cecinit:

Bacchare frontem

Cingite, ne Vati noceat mala lingua futuro.

Memoriae proditum, *Betonicam* domum, in qua sata fuit, a piaculis omnibus tutam reddere.

PYTHAGORAS *Scillam*, in limine Ianuae suspensam, malorum medicamentorum introitum pellere tradiit. Vid. PLIN. L. 20. c. 9.

Hypericum deriuatur ab *υπερ εικονας*, Fuga Daemonum, *Hexenkraut*, et ideo dictum fuisse scribit PORTA p. 114. cum obseSSI nec odorare, nec supra ferre valeant augures.

Artemisiam secum habentibus negant nocere mala medicamenta, bestiamve ullam, ne solem quidem PLIN. 25. c. 10. Dicitur germanice *Iohannisgürtel*, id est zona Iohannis, rationem redditum FRAGVS L. 1. c. 113, quod olim eadem se cinxerint et ex ferta confecerint, quae postea in ignem, diuo Iohanni sacrum, vna cum omni infortunio, vt sibi persuaserant, concierunt.

Antirrhino perunctos venustiores fieri nec ullo malo medicamento laedi posse aut veneno, si quis in brachiali habeat, arbitrantur Magi, PLIN. L. 25. c. 10.

Laurum Veteres αλξικανον appellantur, quod scilicet omnis generis mala adeo arceat, ut ne a fulmine laedatur unquam. Audiamus de hac re PLINIVM, ex iis, ait, quae terra signuntur, Lauri fruticem non icit fulmen, L. 2. c. 55. et alibi L. 15. c. 30. quia Laurus, inquit, manufactarum receptarumque in domos fulmine solo incitur, et de Tiberio commemo- rauit TRANQVILLVS in Tiberio c. 69. dum Tonitrua praeter modum expauescebant et turbatiore coelo nunquam non coronam Lauream capite gestauit, quod fulmine negetur id genus frondis. Sic etiam BASSVS in Geopon. L. 11. c. 2 scripsit: neque eum morbus sacer aut Daemon locum infestat, in quo Laurus est, quemadmodum neque fulmen ubi eadem. Conf. WAGNER l. c. et AGNETHLERI Diss. de Lauro 1751 ed.

Rhamnus. Supersticio finxit, eius virgas p[ro]foribus aut fenestris suspensas prodefesse citra fascinationem et in cubum, qui dormientibus facit compressionem pectoris et arcere omnem veneficiorum vim, apud OVIDIVM Faſtor. L. 6. Dea Carna a Iano compressa accipit Cardinum potestatem et simul Rhamnum, quo noxas a foribus pellat, sic enim Ille vers. 127:

Ius pro concubitu nostro tibi cardinis esto,
Hoc pretium positae virginitatis habe.
Sic fatus spinam, quae tristes tollere posset
A foribus noxas, haec erat alba, dedit.

Per spinam albam certe intelligi debet Rhamnus, et quia a Iano data est Carnae Nymphae pro amuleto, ideo ab OVIDIO paulo post vers. 165 Virga Ianalis dicitur, dum inquit:

Virgaque Ianalis de spina sumitur alba.

Punicas ramulum ferunt venenatas bestias et serpentes arcere, ac proinde in stragulis ipsum imponendum esse, censet securitatis ergo AFRICANVS in Geop.

Narratiunculae apud Rusticos exstant de vi *Sambuci* contra Sagarum insidias; sic inter stabula et ante foras saepe vidi- mus sambucum, et si causa quaeritur, respondent: sic Sagus non posse Vaccis nocere incantationibus.

De

De sylvestri *Asparago* scribit APULEIUS cap. 84. si quis malevolus deuotauerit hominem, huius radice sicca cum aqua fontana delustrabis eum et resolutus es. Et de

Cardui sylvestri herba c. 189 dicit: eum si Sole nouo fuerit Luna in capricorno, quam diu tecum portaueris, nihil mali tibi occurret.

Rutam fascinationis remedium antiquis fuisse, apud ARISTOLEM Oper. Aurel. All. ed. To. II. p. 950 legimus: licet Ipse fidem non dederit fabulae, et superstitioni huic addictus esse Turcas, BELLONII L. 2. c. 1 constat testimonio; ea enim suffiuntur singulis diebus mane, sibi persuadentes, noxios spiritus hac ratione abigi, immo etiam in Christianorum puerarum hypocauftis, ad infantum incantationem praecauidam, surculi, ex Ruta, Hyperico aliisque parati, suspenduntur. Ruta etiam fragulis supposita commendari solet. Et in schola Salernitana scribitur:

Salvia cum Ruta faciunt Tibi pocula tuta.

Ne Columbae a felibus infestentur ad fenestras et aditus omnes ramulos Rutae ponito suspenditoque; Ruta siquidem vim possidet feris aduersariam, ut tradidit DIDYMVS in Geopon. et addit AFRICANVS, quod Gallinam nunquam Catus inuadit, si sub ala Rutam agrestem habuerit.

De admirandis aliis, ast superstitionis Rutae virtutibus conf. MYLII Hortus p. 454. et STENZELII Diff. de Ruta 1735. p. 8 sq. Rutam furtiuam tantum prouenire fertilius, sicut apes furtuae pessime. PLIN. L. 19. c. 7.

Plura de Antipathia inter plantas et animalia suo loco notabimus exempla.

Proxima autem, quam iam praeuidemus, occasione alias notabimus superstitiones plantas; nunc enim commendare debemus

NOBILISSIMVM ET DOCTISSIMVM
IOAN. LUDOVICVM IMMANVELEM WOLFIVM
 HAVSWALDA LVSATVM
 MEDICINAE CANDIDATVM.

Qui vitae suae rationem sequentibus nobis exhibuit:

Ego, IOANNES LUDOVICVS IMMANVEL WOLF, patriam agnosco Hauswaldam, pagum in Lusatia superiori situm, ubi MDCCCLXXVII primam adspexi lucem. Patre genitus M. Io. GODOFREDO WOLF, Pastore huius pagi, quem iam ante sex annos demortuum deploro; matre vero CHRISTIANA HENRICA, e stirpe COELERIANA, quam favente numine superstitem in meum maximum solatium adhuc colo. Qui parentes optimi a puerili aetate diligentissimam mei curam gesserunt, ad ingenium animumque excolendum. Ipse enim reuerendus parens religiosis praeceptis ac disciplinarum elementis ad annum usque undecimum me imbuit. Postea ab eodem domesticis praeceptoribus traditus ac usus sum; et quidem M. LAAH, quem vero statim vocatio mihi eripuit; M. KOETHE, Secundarius apud Camerianos, M. VNRVH, viro doctissimo. Is me in linguis, nempe latina, graeca quoque francogallica ac italica eruditus; quem adhuc grato veneror animo. Deinde pater optimus me tradidit auunculo, Rectori celeberrimo Dippoldiswaldae, M. GOETZE, cuius institutionibus biennio fere, maxima cum utilitate usus sum, pro quibus, ac simul pro eius in me summa benevolentia ac amore ago gratias, et eum etiam ad cineres usque pio cultu ac mentis gratitudine prosequar. Deinde anno MDCCCLXXXII. artem pharmaceuticam addiscendi causa Budissae me contuli, ubi sub auspiciis Viri Exper. RÜDII in arte pharmaceutica peritissimi ac versatissimi quatuor fere integris annis huic utilissimae arti operam dedi. Quum vero in me insignem erga medicinæ studium propensionem semper persentiscerem, vix me continere potui, quin elegantiores litteras tunc temporis repetarem, hinc ad Gymnasium, quod Freybergae floret, migraui. Ibidem institutionibus Rectoris, M. HECHTIL, Conrectoris, M. HÜBLERI, atque Subrectoris, M. FLADII, per tres annos usus sum. Anno MDCCXCIX. Vitebergam petii, et a Rectori Magnifico, D. STÜBELIO,

LIO, numero ciuum academicorum adscriptus sum. Hic scholas philosophicas apud Excell. KRVGIVM frequentauit. Botanicen Exper. TITIVS, proh dolor! e viuis iam sublatus, Osteogiam, Syndesmologiam et Myologiam atque Semioticen pathologicam, Exper. VOGT, historiam naturalem hominum Exper. LANGGVTH mihi tradiderunt. Finito semestri, stipendio commotus, Lipsiam petii, atque ab Exper. CAESARE, fasces academiae tenente, iura ciuum Academicorum adeptus sum. Praelectionibus philosophicis Ill. PLATNERI, in Physicam experimentalem Exp. HINDENBURGIO, chemicis pharmaceuticis ac in materiam medicam, atque formulas medicas componendi Exper. ESCHENBACHII, Botanicis Exp. HEDWIGII attenta aure vacui. Ill. et Exper. PLATNERI Physiogiam et praelectiones eiusdem de morbis oculorum audiui. Physiogiam, Pathologiam, Therapiam generalem ac specialem, Exp. HEBENSTREIT mihi tradidit. Omnem ambitum anatomes Exp. HAA-
 SIVS, proh dolor! e viuis iam sublatus, me docuit. Historiam naturalem, Anthropologiam, medicinam forensem, ac illustrationes anatomes pathologicas Exper. LVDWIGIO debeo. Insignem vero propensionem ad artem obstetriciam in me sentiens, anno MDCCCI Dresdam me contuli, hic vniuersam chirurgiam apud HEDENIVM, protochirurgum, chirurgiam dentalem apud Exp. ANDRE, clinicas ac pathologicas praelectiones apud Exp. RASCHIGIVM, Exercit. Sax. Elect. Protomedicum; de morbis puerarum atque infantum apud Exp. DEMIANVM, audiui. Artem corpora dissecandi Dn. LEHMANN, Professor theatri anatomici Dresdensis, me edocuit. In omni disciplina artis obstetriciae a LORENTZIO, praefecturae Dresdensis chirурgo obstetricante, nunc Docente instituti obstetricii florentis, Viro in arte sua versatissimo, eruditus sum. Cuius Viri maxime de me meriti silentio praeterire haud possum benevolentiam ac amicitiam singularem in me collatam, mihi operationes monstrando, et me ad parturientes admittendo, ac artem obstetriciam exercendi occasionem mihi praebendo, atque adeo Illi me obstrictissimum perpetuo sentiam. Anno MDCCII. mense Sept. Viteberga iterum salutai, Iam Ill. ac Exp. BOEHMERI, Senioris Academiae grauissimi, scholis therapeuticis interfui, Exper. KREYSIGII clinico-practicas institutiones, non sine maximo fructu, frequentaui, ac sub eius auspiciis lectulos aegrotorum accedendi atque curaudi copiosam ac saluberrimam

berrimam occasionem obtinui. Exper. VOGTI paelectiones chirurgicas frequentauit, exercitationibus disputatoriis, ab eodem institutis, interfui, nec non in priuatissimis ab eo eruditus sum institutionibus. His Viris Celeber. tam pro eruditionibus, quam pro singulari eorum in me benevolentia ac favore, gratias maximas ago, semperque gratissima fanniisque eos colam memoria.

Inde satis patet, qam bene ornatus omnibus, quae ad felicem artis salutaris usum requiruntur, disciplinis ad Nos redierit. Ut vero certissima Nobis de progressibus suis in litterarum campo factis testimonia exhiberet, petiit ab Ordine Nostro, vt postremo anni praeteriti die ad examen admitteretur. Annum igitur finitum finem quoque adducere voluit studiis suis academicis. In examine vero cum Eo instituto tam egregia Nobis exhibuit Specimina, vt communi Ordinis Nostri suffragio in Candidatorum numerum merito reciperet. Nunc ad summos in arte Nostra honores obtainendos suam contra Dissidentes Doctissimos vult defendere dissertationem *de exploratione orificii uteri grauidi signis saepe dubiis stipata*, et quidem die XXIV. Mens. Ianuarii Anni MDCCCIII. Praefide Viro Experientissimo Doctissimo TRAVGOTT CAROLO AVGVSTO VOGT, Phil. et Med. Doct. Path. et Chir. P. P. O. Substit. Actum vero inauguralem vt Praesentia sua magnifica splendidiorem reddere velint **RECTOR ACADEMIAE MAGNIFICVS, COMES ILLVSTRISSIMVS, PERILVSTRES LIBERI BARONES, ACADEMIAE PROCERES, nec non GENEROSISSIMI AC NOBILISSIMI COMMILITONES, omni qua par est obseruantia rogamus et inuitamus.**

**P. P. Vitebergae Dominica II. post Epiphan. A. R. S.
MDCCCIIL.**

VITEBERGAE

LITERIS ADAMI CHRISTIANI CHARISIE
ACAD. TYPOGRAPHI.

Botsu 521

